

Testimoni La publicació de dos inèdits de Manuel Reventós, entre els quals un dietari, amplia la visió del potent grup d'intel·lectuals entorn de Prat de la Riba

El somni i el malson

La família Reventós Carné el 1935. El nen, darrere del seu pare, és el futur dirigent socialista Joan Reventós
ARXIU FAMILIA REVENTÓS

JORDI AMAT

L'equip intel·lectual més potent de la Catalunya contemporània el van constituir nacionalistes liberals que a principis del segle XX, amb el cervell europeïtzat pel *Glossari* i acabats de formar a l'estranger, s'integraren en l'entramat creat pel Prat president de la Diputació. Sobre els integrants d'aquest equip s'han publicat monografies –pel cas que ens ocupa, destaca la tesi de la professora Gómez Rojo– i en tenim biografies valuoses. Alguns dels membres del nucli central van escriure memòries excel·lents –Sagarra i Gaziol– i hi ha dos volums massa oblidats en què s'explica la dinàmica del grup: Rubió ho va fer al seu retrat de Valls i Taverner inclòs a *Mestres, companys i amics* i la primera pedra l'havia posada a l'exili Nicolau d'Oliver quan el 1947 va retratar el seu amic difunt Manuel Reventós (text recollit a *Calú*). Comptàvem amb això, o això pensàvem fins ara. La publicació de dos inèdits de Reventós amplia el corpus generacional. S'hauria de celebrar com una Champions de la història cultural catalana.

La trajectòria pública de l'economista Reventós (Barcelona, 1888-1942) va tenir dues fites destacades: l'estudi *Els moviments socials a Barcelona durant el segle XIX* i el càrrec de director general de Comerç amb el ministre republicà Nicolau d'Oliver. Quan va esclatar la guerra i Reventós s'acostava als cinquanta, era professor a l'Autònoma i secretari general de l'entitat financera Crèdit i Docks. Pocs mesos després del cop i amb la revolució a la reerguarda, es va posar a escriure dos textos comple-

mentaris: un dietari de la seva vivència de la guerra i la primera versió d'una mena de memòries que tenien la Barcelona de la seva infantesa i joventut com a fil argumental. Aquest dietari, gairebé mític, i la seva descripció de la ciutat són uns materials de primera magnitud que ara ha editat Josep Maria Muñoz i Borja de Riquer ha prologat.

Des del punt de vista de la gran història, el document més rellevant és el dietari de guerra. Afirmar el professor Riquer que "és un escrit que conté moltes observacions que avui ens poden semblar tallants, exagerades o fins i tot equivocades" o que "hi ha pocs matisos en les idees que apareixen en el text original". No m'ho ha semblat. Malgrat el dramatism i la manca d'informació que tenia aquest burgès il·lustrat, malgrat el descontrol al carrer, els bombardeigs i la gana, Reventós realitza una anàlisi dels fets i dels personatges lúcida i implacable –els presidents Negrín i Companys n'engalten una darrera l'altra– fent brillar la intel·ligència d'un liberal en desesperada plenitud. "En nom de qui, en nom de què, gent que val menys que jo, em prenen la poca vida i joventut que em resten, em prenen àdhuc l'educació dels meus fills", s'exclama el gener del 37. I quan el final de la guerra per fi s'entreveu, sap quina societat vindrà: "Això durarà fins que es perdi la memòria dels crims i vexacions d'avui, és a dir, gairebé per a tota una generació, el revolucionari no podrà moure ni el dit xic".

Pocs dies abans, l'endemà d'haver pujat de nit al terrat de casa a Sarrià per escoltar les explosions llunyanes, escriu aquesta frase: "La tristesa que fan els

carrers de la ciutat és cosa de no dir". Aquesta tristesa s'emmiralla al llibre amb la ciutat en transformació que descriu a *Barcelona viscuda*. És el contrast entre el malson del present, amb les esglésies destruïdes, i el somni del passat. En aquestes 100 pàgines, que tenen casa seva al carrer Pau Claris com a punt de partida, camina del passeig de Gràcia a la Barcelona Vella i durant el passeig de la memòria va descrivint cases senyoriales, comerços o restaurants. És una topografia poblada dels protagonistes d'una ciu-

tat vuitcentista que ell va veure com esdevenia l'hàbitat del noucentisme on va conèixer els seus mestres i amics, freqüentava tertúlies i un catalanisme pujant es fonia amb la modernització de la ciutat i els costums. Malgrat que aquesta versió quedés com un diamant per polir, és una joia que redescobreix un dels puntals d'aquell grup irrepertible. |

Manuel Reventós Bordoy
Diari de la guerra i Barcelona viscuda
L'AVENC. 259 PÀGINES. 21 EUROS

Novel·la Leïla Slimani recrea el període que va portar a la descolonització del Marroc

Qui és l'altre?

L'escriptora franco-marroquina Leïla Slimani inicia amb aquesta obra una trilogia que arrenca amb els seus avis materns al Marroc
XAVI JURIO

MEY ZAMORA

Leïla Slimani (Rabat, 1981), filla de pare marroquí i mare francoalgeriana, resideix a París. Periodista i escriptora –va guanyar el 2016 el premi Goncourt amb *Una cançó dolça*–, compromesa amb la defensa dels drets humans i la llibertat sexual de les dones, va publicar el 2017 el volum *Sexo y mentiras*. El president francès Emmanuel Macron la va cridar per formar part del Consell de la Francofonia.

L'autora es nodreix a *El país dels altres*, la seva tercera novel·la, de material autobiogràfic. Està inspirada en la història dels seus avis materns. La Mathilde i l'Amine es van conèixer durant la Primera Guerra Mundial a Europa quan ell lluitava amb l'exèrcit francès. Després de casar-se a Alsàcia, la terra de la jove, s'instal·len a prop de la ciutat de Meknès, al Marroc, per fer-se càrrec d'una vella propietat de la família de l'Amine. Es tracta d'un humil i atroïnat habitatge, que confina amb altres finques més riques pertanyents a colons.

En un paisatge propi del Far West, la suor l'amara tota i aflueix les forces. Es posen en evidència llavors les fronteres interiors i exteriors. La Mathilde s'esfor-

çar per integrar-se en una societat que remarca els límits de l'altre. Perquè sempre hi ha una excusa per traçar la barrera: la raça, el sexe, la religió, la posició social, la ideologia... El llibre de Slimani reflecteix que difícil que ho tenen les dones en alguns entorns per ser lliures i alçar la seva veu davant la sentència "Aquí les coses són així". Per això l'educació és un dret irrenunciable. La Mathilde l'hi transmet a la seva filla Aïxa quan li arriba el moment d'anar a l'escola. Liparla de "la vida de debò" i defensa un futur diferent.

El *l'limotaronger* –llimoner amb empet de taronger– que l'Amine té al costat de la casa s'erigeix en aquestes pàgines en símbol de mestissatge. És una espècie atípica, diferent, el fruit de la qual té un sabor desconcertant. Potser necessita temps perquè arrel·li. Com tots els éssers d'aquest llibre, que han de torear amb les seves contradiccions i que mostren a estones la seva acidesa i dolçor.

La guerra i la dominació travessen aquest relat que transcorre en un període convuls, la dècada dels cinquanta del segle passat, quan despunten les reivindicacions nacionalistes que acabaran amb la descolonització del Marroc el 1956.

Destaca la mirada de la petita Aïxa, una nena de cabell arrissat indomable, que veu i percep el rerefons dels comportaments adults –el dels seus pares, el de la parella amiga d'hongaresos expatriats, el de les filles dels colons, el de la seva àvia marroquina, el de la seva jove tia Selma o el del seu polititzat oncle Omar–. La petita busca en les oracions cristianes un refugi per alleujar el dolor i es perfila com un personatge explosiu i misteriós. Caldrà esperar a veure-la créixer en pròxims lliuraments. Slimani inicia amb *El país dels altres* una trilogia, cosa que li permet deixar espais oberts o històries per resoldre.

La intersecció de cultures en literatura és atractiva i enriquidora per al lector sobretot quan l'escriptura aconsegueix construir espais i personatges amb força, com passa aquí. Hi ha moments en què es parla de sexe, de malaltia o de violència, d'una forma impactant que recorda a les autores llatinoamericanes del moment. En altres passatges s'imposa la calma i l'autora crea imatges que tenen un punt naïf ("el cel era trist i enfadat, arrugat com un llençol després d'una nit de malsons"). L'alteritat, el mestissatge, la barreja, la hibridació són els ingredients i l'emboïllat d'aquesta novel·la. |

Leïla Slimani
El país dels altres / El país de los otros

ANGLE EDITORIAL/CABARET VOLTAIRE. TRADUCCIÓ AL CATALÀ: VALÈRIA GALLARD FRANCÉSCHI/AL CASTELLÀ: MALIKA EMBAREK LÓPEZ. 433/368 PÀGINES. 20,80 EUROS